

BÜTÇE MALİ KURALDAN DAHA SIKI

Seyfettin Gürsel[†] ve Zümrüt İmamoğlu[‡]

Yönetici özeti

2011-2013 dönemi Orta Vadeli Program (OVP) cumartesi günü resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girdi. Programa göre Türkiye'nin 2011 yılı merkezi yönetim bütçe açığı hedefi yüzde 2,8 olarak açıklandı. Bu oran, hükümetin yürürlüğe koymaktan vazgeçtiği mali kural uygulamada olsaydı ne olacaktı? Mali kural yürürlükte olsaydı bütçe ve harcama hedefleri açıklanan programdan farklı olur muydu?

Araştırmamıza göre açıklanan OVP, mali kuralın öngördüğünden daha sıkı bir maliye politikası belirliyor. Mali kural yürürlükte olsaydı 2011 hedef bütçe açığı yüzde 3,2 olacaktı. OVP'ye göre ise bütçe açığı yüzde 2,8 olacak. 265 milyar TL olarak açıklanan faiz dışı harcamalar ise mali kurala göre 5 milyar TL daha fazla, yani 270 milyar TL olacaktı.

Hükümet, OVP ile, yürürlüğe koymaktan son anda vazgeçtiği mali kuraldan daha sıkı bir bütçe yapmaya hazırlanıyor. Açıklanan OVP'nin 2011 yılında seçim ekonomisi ihtimalini gündemden düşürdüğünü söyleyebiliriz.

Kamunun ağırlığı azalıyor

Tablo 1'de OVP'nin merkezi yönetim bütçesine ilişkin öngördüğü temel hedefler gösteriliyor. Programa göre 2010 ve 2011 yılları için öngörülen büyüme oranları sırasıyla yüzde 6,8 ve yüzde

4,5 olarak açıklanıyor. Bu hedefler OECD'nin Türkiye için öngördüğü büyüme rakamlarıyla aynı. 2010 yılının ilk iki çeyreğinde Türkiye ekonomisinin toplam yüzde 4,2 oranında (çeyrekte çeyreğe, mevsimsellikten arındırılmış rakamlarla) büyüdüğünü hatırlarsak, yıl sonuna kadar yüzde 6,8'lik büyümenin yakalanmasının zor olmayacağını rahatlıkla söyleyebiliriz. 2011 büyüme oranı da küresel durgunluk ve iç talebe dayalı canlanmanın hız kesmesi göz önüne alındığında gerçekçi bir hedef olarak duruyor.

Tablo 1: Orta Vadeli Program 2011-2012
(GSYH'a oranlar, yüzde)

	2010	2011	2012
Büyüme oranı	6,8	4,5	5,0
Bütçe açığı	4,0	2,8	2,4
Bütçe gelirleri	23,0	23,0	22,9
Bütçe giderleri	27,0	25,7	25,3

Kaynak: DPT

Yine programa göre 2010 yılı bütçe açığı yüzde 4,0 olarak öngörülmüş. Geçen yılın orta vadeli programında bu oran yüzde 4,9 olarak hedeflenmişti. 2010 yılında ekonomideki büyümenin beklenenden daha yüksek olması bütçe açığının hedeflenenin altında kalmasını sağladı. Yıl sonuna kadar bu oranın yüzde 4 ile sınırlı kalması fazlasıyla mümkün görünüyor.

Bütçe gelirleri programa göre GSYH'ın yüzde 23'ü olarak gerçekleşecek. Betam'ın hesaplarına göre

[†] Prof. Dr. Seyfettin Gürsel, Betam, Direktör.
e-mail: seyfettin.gursel@bahcesehir.edu.tr

[‡] Dr. Zümrüt İmamoğlu, Betam, Uzman Araştırmacı.
e-mail: zumrut.imamoğlu@bahcesehir.edu.tr

son 6 yılın ortalama bütçe geliri GSYH'nin yüzde 22,5'i kadardı.¹ Dolayısıyla beklenen gelir düzeyinin gerçekçi bir hedef olduğu gözüküyor.

Giderlere baktığımızda ise hükümet, orta vadeli program ile merkezi yönetim giderlerinin GSYH'a oranını yüzde 27'den yüzde 25,7'ye indirmeyi hedefliyor. Bütçe açığının yüzde 4'ten yüzde 2,8'e harcamalardaki bu azalma sayesinde inmesi planlanıyor. Hükümet harcamalardaki azalmanın 0,7 yüzde puanını faiz dışı harcamaların kısılması ile, yüzde 0,6 puanını ise faiz ödemelerindeki azalma ile gerçekleştirmek istiyor. Ekonomide kamunun ağırlığını azaltarak özel kesimi öne çıkaran bu büyüme stratejisi sıkı maliye politikası ile uyumludur.

Mali Kural hafif kaldı

Eğer mali kural yürürlükte olsaydı, Betam'ın yaptığı hesaplara göre bütçe açığı hedefi yüzde 3,2 olacaktı.² Bu oran orta vadeli programdaki hedefin yüzde 0,4 puan üzerinde. Bir diğer deyişle, hükümetin bütçe hedefi, mali kuralın getireceğinden daha sıkı.

Cari rakamlarla baktığımızda ise, programda faiz dışı harcamalar 265 milyar TL olarak öngörülürken, mali kuralın uygulandığı durumda bu tutarı 270 milyar olarak hesaplıyoruz. Harcamalar mali kuralın getireceği kısıtlamanın yaklaşık 5 milyar TL daha altında kalıyor. OVP'ye göre Hükümet 2011 yılında kemerleri mali kuralın gerektirdiğinden daha fazla sıkı olmayı planlıyor.

Tablo 2'de orta vadeli programın öngördüğü bütçe hedefleri ile mali kural yürürlükte olsaydı programa konulması gereken hedefler gösteriliyor. Bütçe giderlerinin yanında, brüt kamu borç stokunun da orta vadeli programa göre daha hızlı azaldığı görülmekte.

2012 yılına baktığımızda ise orta vadeli programla mali kuralın birebir uyuştuğunu görmekteyiz. Tablo 2'de 2011'den itibaren mali kurala uyulması durumunda 2012 yılında orta vadeli programla hemen hemen aynı hedeflere varılmış olacağı görülüyor. Kısaca hükümet 2011'de mali kuraldan daha sıkı bir politika izleyecek.

¹Detayları Araştırma Notu: 10/79'da bulabilirsiniz.

²Bu oranı hesaplarken hükümetin orta vadeli programda açıkladığı büyüme, enflasyon ve faiz ödemeleri tahminlerinin doğru olarak gerçekleşeceğini kabul ettik. Daha önce Betam'ın kendi tahminleriyle hesapladığı mali kural değişkenlerini Betam'ın Araştırma Notu: 10/79'da bulabilirsiniz.

Tablo 2: Hedefler ve Tahminler 2010-2012

	Orta Vadeli P.		Mali Kural	
	2011	2012	2011	2012
Bütçe açığı	2,8	2,4	3,2	2,5
Bütçe giderleri	25,7	25,3	26,2	25,4
Kamu borcu (brüt)	43,5	42,1	44,3	42,2

Kaynak: Betam, DPT

Mali Kural'a gerek var mı?

Hükümet açıkladığı orta vadeli programla mali kuralı yasalastırmasa da mali disiplinden taviz vermeyeceğini gösteriyor. Bu durumda mali kuralın yasalastırmasının hükümet için bir sakıncasının da olmaması gerekir. Aynı zamanda mali kural geleceğe dair uzun vadeli bir taahhüt olduğu için, yasalastırması ekonomik istikrarı sağlamak açısından faydalı olacaktır.